

Előszó

Annona Nova XVII.

2026.

Nagy megtiszteltetés és felelősség előszót írni az *Annonába*. Ugyan az elmúlt tíz évben – ennyi idő telt el az utolsó kerényis félévem óta – különböző események keretei között vissza-visszatértem a Kerényihez, de arra, hogy milyen szakmai munka folyik a szakkollégiumban, kevésbé látok már rá. Ezért is olvastam nagy érdeklődéssel a 2026-os *Annonában* megjelenő szövegeket, s örömmel tapasztaltam, hogy több kész tanulmány is megjelenik az idei kötetben másodlagos közlésben: fiatal publikáló kutatók, érzékeny gondolkodók, kollégák munkái.

Jóllehet az idei termés jelentős részben az előző év munkájának gyümölcse (így van ez a mezőgazdaságban és a publikációk világában is), még sem hagyhatom szó nélkül a 2026-os év jelentőségét. Az áprilisi kormányváltást egyesek „választási forradalomként” (ami fából vaskarika), mások a nemzeti együttműködés tekintélyelvűségbe hajló rendszerének végső soron mégis demokratikus vázával (ún. plebiszciter vezérdemokrácia) kapcsolatos bizonyítékként, megint mások egyszerűen „rendszerváltásként” (a lehetetlen tárgy) méltatták. Ennek az előszónak nem feladata a politikatudományi okoskodások továbbírása, azért tettem említést a 2026-os politikai változásról, mert jó kiindulópont a visszatekintésre és a reflexióra. A felsőoktatás világában szerzett tapasztalataim 2010-ben kezdődtek. 2012 őszén lettem kerényis, 2013 és 2015 között különböző szeniori feladatköröket láttam el. Ha visszatekintek arra, hogy milyen volt szakkollégistának lenni abban az időszakban, amikor a politikai légkör egyre fullasztóbbá vált, akkor azt mondhatom: küzdelmes. Az első lépés a társadalmi aktivitás, a politikai mobilizációban való részvétel megbélyegzése volt. Azokat a hallgatókat – többen közülük szakkollégisták –

és oktatókat, akik részt vettek a HaHa (Hallgatói Hálózat) szervezésében, a felsőoktatási rendszer első nagy átalakítási hulláma (radikálisan visszavágták a felvételi keretszámokat és bevezették a röghöz kötést, csak hogy a két legemlékezetesebb intézkedést említsem) elleni tiltakozásban nem titkoltan „számon tartották”. A második lépés a forrásmegvonás volt: a korábban a Kerényi éves költségvetését fedező, fogalommal vált „NTP-pályázatok” keretében egyre kisebb összegekre lehetett pályázni egyre nagyobb versenyben. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy annak érdekében, hogy a szakkollégisták egyéni munkáját segítő mentoroknak legalább egy szerény ösztöndíjat fizetni tudjunk és az *Annonát* ki tudjuk adni, alternatív források után kellett néznünk. Hangsúlyoztuk a „tehetséggondozási” tevékenységünket, hiszen ez volt a szakkollégiumi működésnek az egyetemi pályázati és lobbinyelvre legkönnyebben lefordítható aspektusa. Nem volt nehéz dolgunk, hiszen a kerényisek rendre eredményesen szerepeltek a kari, az országos, az erdélyi és a vajdasági tudományos diákköri konferenciákon, többen kiemelkedtek publikációs tevékenységükkel. A megszokott kiemelkedő eredményesség azonban nem volt elég, belefogtunk a hallgatótoborzást segítő, középiskolásoknak szóló tudományos ismeretterjesztő előadássorozatba is „KerényiKözép” címmel.

Közben az Interkoll, vagyis a szakkollégiumi mozgalom országos képviseleti szerve fokozatosan marginalizálódott. Az Interkoll mellett, hogy biztosította a szakkollégiumok közötti kapcsolattartást és egyfajta érdekképviseleti szervként is funkcionált, azt is felügyelte, hogy a magukat szakkollégiumként meghatározó szervezetek megfeleljenek az alapvető szakkollégiumi intézményi elvárásoknak, elveknek és ideáloknak. Ennek a kereteit az ún. minősítési pályázatok adták. A minősítés tehát egy belső akkreditációs eljárás volt, amelynek köszönhetően a szakkollégiumi közösség ellenőrizni tudta, hogy kik pályázhatnak szakkollégiumi forrásokra, ugyanakkor a folyamat alkalmat szolgáltatott a szakkollégiumiség lényegéről folytatott közös gondolkodásra is. Pár mondatban nehéz visszaadni, hogy mennyire érdekes és

tanulságos feladat volt akár egy ilyen pályázatnak az összeállítása, akár a minősítési folyamatban való részvétel (a kerényisek közül többen is voltunk Minősítő Bizottsági tagok az Interkollban). Talán nem nehéz belátni, hogy az a szakkollégiumi mozgalom autonómiájának földbe tiprása volt, amikor az államtitkárság felrúgta a korábbi szabályt, miszerint a minősítés feltétele a szakkollégiumok számára biztosított források (NTP) megpályázásának. A következmény elég egyértelmű volt, gombamódra szaporodtak a kérészerűtlen pénznyelő „szakkollégiumok”. Nagyjából ez az a pont, ameddig belülről, résztvevőként követtem a szakkollégiumok sorsát az Orbán-kormányok alatt átalakuló felsőoktatásban.

Annak ellenére, hogy – vagy talán pont azért, mert –, a NER politikai elitjének krémje szakkollégiumi alumni-társaság, a hatalommal egyre inkább eltelő vezetés előbb óvatosan, majd a későbbiekben a tőle megszokott arroganciával fojtogatta az autonóm szakkollégiumokat. Jobban meggondolva azonban, az ellenszélben haladás mintha a szakkollégiumi mozgalom természetéhez tartozna: mit is kezdhetne a fennálló hatalom a közönségben tudást, erőt, ágenciát megtapasztaló, tudásszomjtól égő és emancipatorikus vágyaktól feltüzelt, szárnyaikat bontogató kritikus értelmiségiekkel? Mindenesetre ez a kiadvány is ékes példája annak, hogy fojtogatás ide és ellenszél oda, a szakkollégiumok pótolhatatlan értéket képviselnek a magyar felsőoktatásban.

Soós Kinga